

Húnavöllum, 9. febrúar 2021.

*Forsætisráðuneyti
Stjórnarráðinu við Lækjargötu
101 Reykjavík*

Efni: Umsögn um áform um lagasetningu varðandi landamerki og opinbera skráningu landamerkja.

Vísað er til kynningar á áformum um lagasetningu varðandi landamerki og opinbera skráningu landamerkja, sem er til kynningar í samráðsgátt stjórnvalda.

Húnavatnshreppur tekur undir þau markmið sem koma fram í frumvarpinu. Til framtíðar litið er nauðsynlegt að skráning og staðfesting á réttum landamerkjum og mörkum annarra fasteigna liggi fyrir. Frágangur landamerkja með þeim hætti kallar bæði á að eigendur jarða og annarra fasteigna komi að hnitsetningu merkja en jafnframt þurfa stjórnvöld að koma að skráningu slíkra merkja og frágangi landupplýsingakerfa.

Húnavatnshreppur telur það mat sem kemur fram á fjárhagslegum áhrifum frumvarps fyrir ríki og sveitarfélög óraunhæft. Þar kemur fram að fyrirhuguð lagasetning muni ekki leiða til kostnaðar fyrir ríkissjóð og sveitarfélög. Gera má ráð fyrir að kostnaður muni fylgja uppbyggingu stjórnkerfis og stjórnsýslu sem mun fylgja skráningu merkja, þ.m.t. hjá sveitarfélögum sem hafa hlutverki að gegna varðandi landeignaskrá, sbr. 47. gr. skipulagslaga nr. 123/2010.

Mikill hluti landamerkja bújarða hefur ekki verið hnitsettur. Hnitsetning merkja muna kalla á umfangsmikla vinnu við mælingar sem fara mun fram á vegum landfræðinga, verk- og tæknifræðinga o.fl. Þá mun sú vinna jafnframt kalla á framlag eigenda jarða bæði við yfirferð gagna, þegar gengið er á merki til að tryggja að hnit sé tekin á réttum stað og til að staðfesta þau merki sem mæld eru upp. Í mörgum tilfellum er mikill fjöldi landeigenda og því þarf mikil samskipti til að afla staðfestingar allra eigenda. Loks mun framkvæmd hnitsetningar í einhverjum tilfellum leiða til þess að semja þurfi um eða skera úr um réttum merkjum fyrir dómstólum. Slík mál geta tekið langan tíma, m.a. vegna matsgerða og nauðsyn á merkjagöngu. Ekki er raunhæft en að gera ráð fyrir því að skráning merkja allra fasteigna muni taka skemmri tíma en 10 ár.

Húnavatnshreppur telur að til þess að skráning merkja og staðfesting geti gengið eftir á sem skemmstum tíma sé nauðsynlegt að gera ráð fyrir aðkomu stjórnvalda. Með því verði tryggt ákveði samræmi og staðfesting merkja sem eru ágreiningslaus getur þannig náðst á skömmum tíma. Með því væri hægt að ná fram skráningu á meginþorra eigna á 2-4 árum, en eftir stæðu þá eignir þar sem ágreiningur væri um merki.

Hafa ber í huga að ákvæði landamerkjalaga nr. 41/1919 leggja nú þegar skyldur á landeigendur að gera merkjaskrár fyrir jarðir o.fl. fasteignir, og viðhalda merkjum. Áform lagasetningarinnar varða í raun fyrst og fremst að gerð verði krafa um að merkjaskrár séu settar fram með hnitsetningu, í stað þess að vísað sé til náttúrulegrar afmörkunar landamerkja og merkjasetningar, svo sem með girðingum, skurðum og vörðum, sbr. 1. gr. landamerkjalaga. Það virðist því eðlilegur valkostur að endurskoða landamerkjalög með það í huga að skylt verði að hnitsetja merki í stað lýsingar miðað við örnefni og aðra landamerkjapunkta.

Í ljósi hlutverks sveitarfélaga varðandi landeignaskrár og skipulagsmál almennt, er ekki ólíklegt að talið verði að sveitarfélög séu best til þess fallin að koma að leiðbeiningum, samræmingu og vinnu við átak í skráningu landamerkja og marka fasteigna. Húnavatnshreppur telur að ef sveitarfélögum væri fengið það hlutverk að vinna að átaksverkefni um hnitsetningu landamerkja væri unnt að hnitsetja meginþorra jarða á 2-4 árum. Slíku átaksverkefni þyrftu að fylgja fjárveitingar frá ríkinu og að einhverju marki kostnaðarþátttaka landeigenda.

Til þess að þátttaka og árangur af slíku verkefni væri sem mestur þyrftu að vera fjárhagslegir hvatar fyrir eigendur lands að vinna að skráningu landamerkja, eða a.m.k. að einstakir landeigendur geti með þátttöku í verkefninu dregið úr kostnaði af landamerkjaskráningu sem félli annars á landeigendur. Landsátak um skráningu landamerkja á slíkum forsendum myndi tryggja skráningu meginþorra fasteigna fyrir, minni heildarkostnað (óháð því á hvern kostnaður fellur) og samræmi í skráningarvinnu.

Þá má velta því upp að fleiri leiðir geta verið til þess að skapa fjárhagslega hvata til þess að landamerkjaskráning gangi eftir innan 10-15 ára frá lagasetningu. Sem dæmi mætti nefna þann möguleika að við álagningu fasteignaskatts yrði ákveðið sérstakt álag eða nefskattur á þær fasteignir sem ekki hefðu hnitsett landamerki. Til hliðsjónar má hafa í huga að ákvæði 7. gr. gildandi landamerkjalaga gerðu ráð fyrir mögulegum sektum gagnvart landeigendum sem ekki sinntu skyldu til gerðar landamerkjaskráa. Útfærsla á slíkum skatti yrði að skapa hvata til hnitsetningar og vera sanngjörn og fyrirsjáanleg. Til dæmis með því móti að skatturinn yrði tekinn upp þegar liðin væru 5 ár frá gildistöku löggjafar sem legði þá almennu skyldu á landeigendur að vinna að hnitsetningu landamerkja. Skatturinn gæti verið stighækkandi eftir það, þannig að beinn hvati væri til að flýta hnitsetningu landamerkja. Tekjur af skattinum rynnu til sveitarfélaga eða með öðrum hætti til þess að fjármagna kostnað sem hefði hlotist af átaksverkefni um hnitsetningu landamerkja.

Virðingarfyllt,
fyrir hönd sveitarstjórnar Húnavatnshrepps,

